

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 221

מסכת זבחים ס"ט-ע"ה

בס"ד, יט' אב תשס"ג

השבוע בגליון

- שבע הבהמות שנחצו לשני חלקים
- אמירת מזמור לתודה בערב תשעה באב
- הפסוק הראשון בפרק תהלים, שונה משאר הפסוקים

- יש להבדיל בין חשיבות עצמית

לחשיבות חיצונית

- ביטול ברוב - גדרים וסייגים
- באר המים עם התולעים הזעירות
- מהי תערובת?
- נר חנוכה שהתערב בנרות רגילים, בטל דינו?

דבר העורך

נהג מונית

אני נהג מונית. כך פותח את סיפורו המרתק יהודי צעיר הכותב: "גאה ומאושר אני להימנות על המשפחה הגדולה של "דף היומי" העולמי. הסיפוק והאושר מציפים את כל חדרי לבי בכל פעם שהנני מסיים את שעת ה"דף היומי", וטעם זה נשאר בפי במשך כל שעות היממה. כמוכן שבשבת הנני נוטל בבית המדרש את ה"מאורות", מרגיש אני שזהו העיתון שלי, ואם אי פעם רואה אני איזו שהיא טעות דפוס, נצבט ליבי שבעלון "שלי" נמצאה טעות. מאחר שביקשתם לשלוח מעשה שהיה, הנני מצרף את סיפורי זה".

נולדתי בארצנו הקדושה, ולפני מספר שנים נסעתי לבלגיה. ברוך ה' מצאתי שם את זיווגי והקמתי את ביתי ברוח ישראל סבא. למרות שהייתי בבלגיה כבר מספר שנים, השלטונות עדיין לא אשרו את בקשתי לקבלת אזרחות בלגית, וכך נאלצתי מידי תקופה, לחדש את תעודת השהייה הזמנית שהופקדה בידי.

כשנתיים לאחר נישואי, חיפשתי עבודה, אך ניסיונותי לאתר מקום עבודה הולם עלו בתוהו. איש לא חפץ להעסיק עובד שעלולים מידי יום לקטוע את שהותו במקום ולאצלו לעזוב את הארץ ואת עבודתו. בעקבות המצב, חברים טובים יעצו לי להתחיל לעבוד כנהג הסעות, ובד בבד הם יעשו מאמצים מרובים להשיג עבורי תעודת זהות כדת וכדן, ואוכל לעבוד במשרה כלבית.

בארץ ישראל מתגורר מורי ורבי, שאיני עושה צעד קטן בלא להתיעץ עמו, ובברכתו נשמעתי לעצת ידידי. בשיחתו עימי, ביקשני רבי יום לשון בן בקשה, כי מאחר שעבודתי אינה מוגבלת בשעות, אלא תלויה בלקוחות, אקבע חברותא בשעה מסויימת, רצוי בשעות הבוקר, ואותה שעה תהא סגורה, חתומה ונעולה ללימוד התורה, ולא אערוך כל נסיעה, תהא ריוחית ככל שתהא, בשעה זו.

שמעתי לדברי מורי ורבי, וקבעתי חברותא עם ידיד יקר, ללמוד בצוותא את הדף היומי בכל יום בין השעות שש עד שבע בוקר. היה זה ערב רגיל. סיימתי סיבוב עקר ברחובות העיר מתוך נסיון למצוא לקוחות. לא הצלחתי. התפרנסתי בקושי. בעודי מתוסכל ומאוכזב, התקשר אלי יהודי אמיד, אחד מלקוחותי ה"כבדים", וביקש להזמין

דף עב/א ונבטלו ברובא

ביטול ברוב - גדרים וסייגים

סוגיות רבות בפרקנו, פרק "כל הזבחים", עוסקות בהלכות תערובת של איסור והיתר, עד שפרקנו כונה על ידי רבותינו הראשונים פרק "התערובת". הלכות אלו עוסקות בחפצים, מאכלים ואף אנשים שדינם או הגדרתם אינם ברורים, או אינם ידועים, ויש להסתמך על ה"רוב" כדי לקבוע את דינם או את הגדרתם. וכגון, תערובת שנוצרה ממאכל איסור וממאכל היתר, הרי המיעוט בטל ברוב, אם מאכל ההיתר הוא הרוב, בטל מיעוט האיסור, והתערובת כולה מותרת, ואם האיסור הוא הרוב, בטל בו מיעוט ההיתר והתערובת כולה אסורה.

סוגיותינו עוסקות בפרטים רבים של דיני "ביטול ברוב", והגמרא מתמקדת בעיקר בדינים ובכללים הנוגעים להגדרת הדברים שאינם בטלים ברוב, כגון, בעל חיים, "דבר שבמניין" - חפץ חשוב שאינו נמכר בתפוזרת כי אם לפי יחידות בודדות (עי' מחלוקת התנאים בסוגייתנו, וב"שולחן ערוך" י"ד סי' ק"י סעי' א'), ועוד.

באר המים עם התולעים הזעירות: בשנת תרמ"ח הועלתה שאלה חשובה ועקרונית על שולחנו של האדמו"ר מסוכטשוב זצ"ל, בעל ה"אבני נזר" (שו"ת י"ד סי' ע"ט). בעיר אחת גילו התושבים, כי תולעים מצאו להן משכן בבארות המים שמהם הרוו את צמאונם. כה זעירות היו תולעים אלו, עד שלא ניתן היה לסנן מן המים באמצעות בד רגיל, כי אם באמצעות בד עבה, ובעקבות כך פעולת הסינון הפכה למשימה טרחנית ומייגעת. היו מבני העיר שטענו, כי אין כל צורך לסנן את התולעים מן המים, שכן, התולעים הלא מעורבות במים ומחמת מיעוטן ביחס למים, חל עליהם דין "ביטול ברוב" וניתן לשותות את המים ללא פקפוק. כאשר נשאל ה"אבני נזר", אם על בני העיר לסנן את המים אם לא, הוא פרש במכתבו את שלשת הנושאים הבאים, שמחמתם יש לאסור שתיית מים אלו.

א. - מיעוט ורוב בתערובת אחת בלבד: כדי להתייחס לחלק מתערובת כמיעוט ביחס לרוב, על המיעוט ועל הרוב להחשב כתערובת אחת, או אז, לפנינו רוב ומיעוט. לפיכך, מאכל מוצק אינו מתבטל בתוך מרק, גם כאשר הוא מעורב בו ולא ניתן להפרידו מן המרק, משום שהמרק והמאכל אינם נחשבים כ"תערובת" (לדעת הרמב"ם, עיי' "בית יוסף" י"ד סי' קט"ו). מעתה, אף התולעים אינן נחשבות כ"מעורבות" במים, וממילא אין כאן רוב ומיעוט, ולא ניתן להחיל את דין "ביטול ברוב".

ב. - בעלי חיים אינם בטלים: בסוגייתנו מבואר, כי "בעלי חיים חשיבי ולא בטלי". היינו, בעל חיים, בעודו בחיים, חשוב מידי, מתוקף הווייתו, מכדי שנתייחס אליו כמי שהתבטל ביחס לרוב שבתוכו הוא נמצא. אם כן, התולעים, שבעלי חיים הן, אינן בטלות במים.

ג. - בריה שלימה אינה מתבטלת: כלל ידוע בהלכות ביטול ברוב קובע, כי "בריה לא בטיל". כלומר, דבר שלם כבשעת ברייתו, ששמו נגזר משלמותו ואם ייחצה או ייחלק יאבד את שמו, אינו בטל ברוב. אף כלל זה מושתת על ההגיון שמחמת חשיבותו העצמית, לא ניתן לבטלו ביחס לאחרים. ממילא, מאחר שהתולעים הינן "בריה", הן אינן בטלות במים.

מחמת שלש העילות הללו, הורה ה"אבני נזר" זצ"ל לבני אותה עיר, לסנן את מימיהם. עם זאת, מיד לאחר מכן, בעל ה"אבני נזר" פורש מספר ספקות שהתעוררו

לעילוי נשמת

מרת **ברוריה חסידה שורץ** ע"ה
ב"ר משה ישעיהו גוטטר ז"ל נלב"ע כ"ד אב תשנ"א
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י ידידינו
הר"ר **משה שורץ** ומשפ' שיחיו - רעננה

לעילוי נשמת

הר"ר **נחמיה מנדלבאום** ז"ל
ב"ר חיים ז"ל נלב"ע כ"א אב תשנ"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י בנו ידידינו
הר"ר **שלמה מנדלבאום** ומשפ' שיחיו - ת"א

בליבו וערערו את שני הנימוקים הראשונים שמנינו, ואשר מחמתם נשללה מן התולעים האפשרות להתבטל במים.

מהי תערובת? הנה כי כן, קבענו, כי התולעים והמים אינם נחשבים כתערובת אחת, וממילא לא ניתן להתייחס אל התולעים כאל מיעוט. אולם, דעת הרשב"א (הובא ב"בית יוסף" י"ד סי' קט"ו) היא, כי כאשר לא ניתן להפריד את התערובת בדרך רגילה, אזי, גם אם היא מורכבת משני חומרים שונים לחלוטין, הם נחשבים כתערובת אחת והמיעוט בטל ברוב. מעתה, מאחר שלא ניתן להפריד את התולעים מן המים, כי אם על ידי סינון קפדני, המים והתולעים תערובת אחת המה, ויתכן לומר שהתולעים מתבטלים במים.

בעלי חיים קטנים שונים מבעלי חיים גדולים: לאחר מכן, פקפקנו באפשרות ביטולן של התולעים במים, מחמת היותן בעל חיים. בעלי התוספות בפרקנו (ע"ב ד"ה "כל") מבארים [לפי גירסת התו"ט וה"צאן קדשים"], כי למרות שנאמר במשנתנו, שבהמות אינן בטלות, מחמת היותן בעל חיים, נזקקה המשנה במסכת קינין לחדש, כי גם עופות אינם בטלים ברוב. משמע, כי ככל שבעל החיים קטן יותר, הרי זו עילה לכך שהוא יתבטל בסביבתו. יתכן, אפוא, כי תולעים זעירות, אכן בטלות ברוב, למרות היותן בעלי חיים.

אולם, כאמור, כל אלו אינם אלא ספיקות, ולפיכך פסק ה"אבני נזר" לחומרא באיסור דאורייתא זה, של אכילת שרצים.

דף עג"א כל דבר שיש בו מנין דף עד עמוד א רימוני באדן אוסרין
נר חנוכה שהתערב בנרות רגילים, בטל דינו?

גמרתנו שונה את הכלל התלמודי המפורסם: "דבר שבמניין לא בטיל". כלומר, דין "ביטול ברוב" אשר מחמתו מיעוט התערובת נוהה אחר דינה של רוב התערובת, אינו קיים כאשר המיעוט הוא "דבר שבמניין" - דבר שדרכו להימנות, ואין מוכרים אותו בכמויות ללא ספירה מדוקדקת, שכן, חשיבותו וייחודיותו של החפץ, אינם מאפשרים להתייחס אליו כמי שמתבטל ביחס לרוב שהוא שווה בו. דין זה, הוא מדרבנן, ובסוגייתנו ובסוגיות רבות בש"ס מובאות מחלוקות של תנאים ואמוראים לגבי הגדרתו המדויקת של כלל זה, ואף הפוסקים נחלקו בדבר. להלכה, ראה ב"שולחן ערוך" י"ד סי' ק"י סעי' א' במחבר וברמ"א.

בהקשר לכך, קיים נידון מרתק באחרונים לגבי נר חנוכה שהתערב בנרות רגילים, ולא ניתן לזהותו. כידוע, נר שהשתמש בו למצוות הדלקת נרות חנוכה, אסור להשתמש בו לדבר אחר ("שולחן ערוך" א"ח סי' תרע"ג סעי' א'). ויש לדעת, האם נר חנוכה זה בטל ברוב הנרות שהתערב בהם, וממילא ערימת הנרות מותרת בשימוש, או שמא אינו בטל בהם וכל הנרות אסורים מחמת הספק.

בעל "תרומת הדשן" (שו"ת סי' ק"נ, הביאו הרמ"א א"ח סי' תרע"ג סעי' א') קבע, כי נר החנוכה אינו בטל בנרות שבהם התערב, וממילא, אסור להשתמש בכל ערימת הנרות. זאת, מאחר שר נר החנוכה נחשב "דבר שבמניין", משום שבכל לילה מלילות החנוכה אנו מונים את הנרות, ובכך הפך אותו נר ל"דבר שבמניין" שאינו בטל (עיי"ש שהוכיח דבריו מיבמות פ"א/א).

יש להבדיל בין חשיבות עצמית לחשיבות חיצונית: קביעתו של בעל ה"תרומת הדשן" נושאת בחובה שני חידושים מעניינים. שכן, היה ניתן לומר, שכדי שחפץ מסוים ייחשב "דבר שבמניין", חשוב ומיוחד, יש צורך שחשיבותו תנבע מעצמותו, ללא תוספת החשיבות שהעניק לו בעליו. כלומר, אנו מבינים היטב, כי קיים הבדל בין מטבע זהב, שמחמת חשיבותו הוא "דבר שבמניין", לבין נר שעווה שניטל מתוך ערימה של נרות, ובאותה שעה לא היה חשוב כלל, ורק בעליו שהדליקו כנר חנוכה, התייחס אליו בחשיבות. ומכל מקום, בעל "תרומת הדשן" מחדש, כי די בחשיבות זו כדי שהנר ייחשב "דבר שבמניין".

חידוש נוסף טמון בפסק ההלכה של ה"תרומת הדשן". יש להסתפק, "דבר שבמניין", המונע את ביטולו של המיעוט ברוב, עד כמה עליו להיות מושרש במיעוט כדי למנוע את ביטולו. שהנה, כאשר נתבונן בנר החנוכה ובמטבע הזהב, נבחין, כי בעוד שמטבע הזהב ייחשב "דבר שבמניין" גם לאחר ביטולו, שהרי בעליו ימשיך להתייחס אליו בכל הכבוד הראוי לו, הרי, ש"נר החנוכה" ייחדל להיות "נר חנוכה" עם ביטולו, משום שביטולו ברוב יסיר ממנו את חשיבותו הדינית, והוא ישוב להיות נר כאחד הנרות.

מכל מקום, פסק ה"תרומת הדשן", כי נר החנוכה נחשב "דבר שבמניין" שאינו בטל ברוב, משום שלדעתו, די בכך שברגע זה, לפני הביטול, הוא "דבר שבמניין", כדי למנוע את תהליך הביטול, אף שאם נבטלנו, הוא יחדל להיות "דבר שבמניין".

על חידושו זה השני, של בעל "תרומת הדשן", חולק ה"ט"ז (שם ס"ק ו'). לדעתו, "דבר שבמניין" אינו בטל, רק במקרים שימשיכו למנותו גם לאחר ביטולו. אך נר החנוכה בטל ברוב, מאחר שחשיבותו אינו באה לו אלא מחמת ייחודו כ"נר חנוכה", ומשנבטלנו, ונסיר מעליו דין זה, לא יהא הוא אלא כשאר הנרות שאינם חשובים ושוב לא ייחשב הנר כ"דבר שבמניין" (עיי"ש שביסס את דבריו מהסוגיה הנ"ל).

נסיעה לשדה התעופה בשעה חמש לפנות בוקר, תוך צטיין כי הוא מוכן לשלם חמישים יורו, כפול מן התעריף הרגיל. חישוב מהיר העלה, כי בנסיעה מהירה, אספיק לנסוע לשדה התעופה ולשוב לעירי בתוך שעה אחת בלבד, וכך אוכל להתייצב בשש בדיוק בבית המדרש ללימודי עם החברותא.

כמעט שהסכמתי, אך לבסוף אזרתי אומץ וסירבתי. ידעתי, כי די ב"פקק" אחד, כדי שאאחר ללימודי עם החברותא. הדובר מן הצד השני השתהה מעט והשיב, "אתן לך שישים יורו, אתה זקוק לפרנסה, קח שישים, לבריאות".

- **אדוני**, אני מצטער, תשובתי השלילית עומדת על כנה.

שמעתי את נשיפותיו מעבר לקו. הוא מוכר כטיפוס שאינו רגיל לכך שמסרבים לו. עשרות עובדים נתונים למרותו, ומצייתים למוצא פיו. "אל תעשה שטויות", פלט בזעם כבוש, "נותנים לך עבודה - תקח, תקשיב לבעל נסיון, גם אני עבדתי פעם קשה כמותך, לא בחלתי במאומה".

- **ר' יהודי**, אני מאד מצטער. עמדתי לא השתנתה.

הוא לא התייאש. "ידידי, אתה צעיר, אתה צעיר, צעירציק, אל תשכח שאתה עדיין נמצא בתקופה שבה עליך לייצר את הפרוסה שאחר כך אחרים ימרוהו עליה עבורך את השוקולד. תעבוד, אל תשתטה!"

אני טיפוס עדין, ולפיכך, שתקתי עשרים שניות, עד שהשבתי "לא!!!"

- **"אתה** עקשן, בחורציק", נאנח הלה, ובעיני רוחי כבר ראיתי מזעזע פנים ומנגב את מחור במטפתו הצחורה. "אתה עוד תהיה סוחר טוב, בסדר, לא תרוויח שישים יורו, תרוויח מאה ועשרים יורו! ידד טוב שלי נוחת בשדה התעופה בשעה שאני ממריא. אדבר איתו שיחזור אתך משדה התעופה. נו, מה אתה אומר?"

- **"לא!!!"**

הוא היה לקוח קבוע שלי, ולמרות שהסברתי לו, חברותא, הדף היומי, לימוד תורה, הוא לא קיבל את הדברים, והבנתי ממנו בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי הוא אינו רואה בעין יפה את תשובתי השלילית.

בשעה ארבע ושלושים לפנות בוקר, התקשרתי למעונו, כדי לוודאי שהוא מצא נהג אחר. הוא, נמרץ ורענן כתמיד, התריס כנגדי כי "חאפר" בלגי, שהתחרה איתי על אותו פלח נוסעים, יסיעו לשדה התעופה בשלושים יורו בלבד, וגם יחזיר משדה התעופה את חבריו. "רצייתי לתת פרנסה ליהודי", סנט בי, "לא רציית - לקחתי את הבלג".

בשעה חמש ועשרים לפנות בוקר, כבר המתין היהודי, חבריו של הלקוח, בשדה התעופה, לנהג שיקחנו משם. כעבור מספר דקות, הוא עורר את חשדם של שוטרי שדה התעופה, שהגבירו את השמירה על המקום, כפי שנהגים בשדות התעופה ברחבי העולם מאז הפגיעות במגדלי התאומים, והם החלו לבדוק את מסמכיו. תוך כדי כך, הגיע ה"חאפר" הבלגי. השוטרים ביקשו להשלים את בדיקת ה"חשוד" שנפל לידיהם, וביקשו רשיונות מה"חאפר"...

סוף דבר, רשיון הנהיגה שלו נשלל במקום, ולאחר מספר שבועות הוא נקנס בסכום של עשרת אלפים יורו!!!

לו אני הייתי נתפס במקומו, חלילה, הייתי מושלך היישר לבית הסוהר!!! זה מספר ימים שהתעודה הזמנית אבדה לי, ולו הייתי נתפס בלעדיה...

יהודים יקרים, אילו היה המעשה מסתיים כאן, דינו, אך הסיפור עוד לא הסתיים.

באותו יום, למדתי עם החברותא כרגיל בשעה שש, סיימנו ללמוד בשעה שבע מתוך תחושת סיפוק על שעמדתי בנסיון, וכעבור שלש שעות, בשעה עשר בבוקר, צלצל המכשיר הסלולארי שלי. על הקו היה איש עסקים גרמני שביקש להזמין נסיעה מבלגיה לגרמניה עם המתנה וחזרו, עבורו ועבור חבריו. יצאנו בעשר בבוקר וחזרנו לבלגיה באחד בלילה. שבת בלית ע"ם רווח נקי של ארבע מאות יורו!!!

במהלך הנסיעה שאלתי את נוסעי, כיצד זה

דף עג/ב וכל קבוע כמחצה על מחצה

שבע הבהמות שנחצו לשני חלקים

קצב וילנאי ששחט שבע בהמות בביתו לפני כשלש מאות חמישים שנה, לא ידע כי המאורע יירשם לעד בספרי הפוסקים. אותו קצב, ניתח כל בהמה לשני חלקים, והחל לשאת אותם אל האיטליז שבשוק. שתי בהמות ומחצית הבהמה הספיקו הקצב ועוזריו לשאת אל השוק, כאשר לפתע התגלתה מחט בערימת המעיים שהתגוללה על הריצפה. לו הקצב היה יודע לאיזו בהמה שייכים מעיים אלו, היה אסור לאוכלה, שהרי "טריפה" היא [בהמה שלקחה באחד מאבריה באופן בלתי הפיך שאינו ניתן לתיקון, אשר מחמתו אין היא יכולה לחיות מעל שנים עשר חודש. עיי' חולין פרק ג']. דא עקא, שאיש לא ידע להצביע מי היא הבהמה בעלת המעיים, מאחר שמעי כל הבהמות היו מעורבים.

טרם נתחיל לפרט את הנידון שהתפתח בעקבות מקרה זה, נבדיל, בין "ביטול ברוב" לבין דין "הלך אחר הרוב". כאשר לפנינו **תערובת מושלמת** של איסור והיתר, המיעוט בטל ברוב, ומאבד את עצמיותו [לגבי אכילת כל החתיכות, עיי' "שולחן ערוך" יו"ד סי' ק"ט סעי' א']. במקרה שלפנינו, אין דין ביטול ברוב, משום שכל חלק מחלקי הבהמה הוא "דבר שבמניין", וכמבואר בהרחבה במאמר הקודם, "דבר שבמניין" אינו בטל ברוב. האפשרות היחידה להתיר את אכילת חלקי הבהמה היא מדין "רוב", לאמר, התורה הורתה "אחרי רבים להטות", ולפיכך, עלינו להתייחס לכל חלק וחלק המונח לפנינו, כמי שנמנה על הרוב הכשר.

בגמרתנו מבוארים שני כללי יסוד בהלכות "רוב": **"כל קבוע - כמחצה על מחצה דמי"**, ו**"כל דפריש - מרובא פריש"**. "כל קבוע כמחצה על מחצה דמי", היינו: כי כאשר לפנינו מאכלים אסורים ומאכלים מותרים ואין ידוע מי מהם מותר ומי מהם אסור, אין להלך אחר רוב החלקים, אלא קיים ספק שקול לגבי כל חלק, אם מותר הוא אם לאו, ומאחר שספק דאורייתא לחומרא, אסור לאוכלו. עם זאת, כאשר אחד מן המאכלים פרש מן המקום שבו מצויים כל המאכלים שדינם אינו ידוע למקום אחר, אזי תקף הכלל השני - **"כל דפריש מרובא פריש"**, היינו: אנו תולים שהוא נמנה על רוב המאכלים שבתערובת, ואם הרוב מותרים, גם הוא מותר.

מעתה, החלקים שנותרו בבית הקצב - אסורים, שהרי "כל קבוע כמחצה על מחצה דמי", ואין להלך אחר הרוב. אולם, החלקים שפרשו מן התערובת ונלקחו לשוק, מותרים, שהרי "כל דפריש מרובא פריש", ודינם נקבע לפי הרוב.

לאור האמור, התהוותה על שולחן הפוסקים תשובה הלכתית מוזרה ביותר. שכן, בל נשכח, כי חלקיה של אחת הבהמות מצויים הן בבית והן בשוק, משום שרק חציה האחד הובל לשוק. יוצא, איפוא, כי על אותה בהמה עצמה יש להורות, כי חציה שנותר בבית - אסור, וחציה שהובל לשוק - מותר! היתכן? ובכן, פוסקים רבים שללו בכל תוקף אפשרות זו, ובעקבות כך נוצרה מחלוקת איתנה. היו שקבעו, כי על החלק שהובל לשוק להגדר אחר דינו של החלק שנותר בבית ולהיאסר. לעומתם, היו שטענו בלהט, כי המחצית שנותרה בבית הקצב, נוהה אחר המחצית שבשוק, ושני החלקים מותרים. ואילו ה"פרי חדש" טען לעומתם, כי אין כל מניעה לקבוע שמחצית הבהמה שנותרה בבית אסורה, והמחצית שהובלה לשוק מותרת. כה תקיף היה בדעתו, עד שכתב "ומי שאינו מורה כן, לא ידע באיסור והיתר בין ימינו לשמאלו" (פתחי תשובה יו"ד סי' ק"י ס"ק ד').

דף עה/ב אין מביאין קדשים לבית הפסול

אמירת מזמור לתודה בערב תשעה באב

על המזמורים הנאמרים בפסוקי דזמרה, נמנה פרק ק' בתהילים, הלא הוא "מזמור לתודה". מנהג בני עדות אשכנז שלא לומר "מזמור לתודה" בשבת וביום טוב, בערב יום הכיפורים בערב פסח ובחול המועד של פסח, משום שבמועדים אלו קרבן תודה אינו קרב. ה"טור" (או"ח סי' רפ"א) פוטר טעם זה במילים: "ואינו טעם של עיקר", שכן, הטעם לאמירת מזמור זה בפסוקי דזמרה, הוא משום שיש בו הודאה לה' ולא כזכר להקרבת קרבן תודה. מכל מקום, בסידור רש"י (סי' ת"ז) נכתב, כי בשבת מדלגים על מזמור זה, מאחר שהלוויים היו מזמרים אותו בבית המקדש בעת הקרבת קרבן תודה, והמתפללים עלולים לטעות, שניתן להקריב קרבן תודה בשבת, והלא אין מקריבים בשבת קרבנות יחיד.

אנו מבינים, כי קרבן תודה לא קרב בשבת, כאמור. כמו כן, לא הוקרב קרבן תודה בחול המועד של פסח, משום שעם התודה הובאו חלות חמץ. אך מה טעם לא הוקרב קרבן תודה בערב הפסח ובערב יום הכיפורים?

ובכן, בסוגייתנו מבואר כי "אין מביאין קדשים לבית הפסול", היינו: אין לגרום לפסילת בשר הקרבן טרם זמנו. וכגון, קרבן שאין ידוע אם קרבן שלמים הוא או קרבן אשם, אסור להקריבו, שהרי, קרבן אשם נאכל יום ולילה וקרבן שלמים נאכל יום לילה ויום, ומאחר שיש להחמיר ולנהוג בקרבן זה כבקרבן אשם, נמצא, שיתכן שלפנינו קרבן שלמים שזמן אכילתו קוצץ ביום, ואין לעשות כן. מעתה, מאחר שקרבן תודה נאכל יום לילה ויום, הקרבנו בערב פסח ובערב יום הכיפורים תקצר את זמן אכילתו, שהרי ביום כיפור לא ניתן לאכול את בשר הקרבן ואת לחמי

שאתם, אנשי עסקים מהודרים ומכובדים, מזמינים נסיעה ארוכה כל כך ברגע האחרון? - **"יבול"**, הנהג הרמני בראשו, "נכון נכון. הזמנו נהג אחר כבר לפני שבוע, אבל היום בבוקר הוא התקשר אלינו, ששטורי שדה התעופה שללו ממנו את רישיון הנהיגה... טוב שמצאנו אותך", סיים הנוסע ופיהק, בלא שהבין וידע את הסערה שעוררה בלבי תשובתו התמימה.

את מכתבו הוא מסיים: "לפני שהתחילו ללמוד מסכת זבחים, החברותא שלי אמר לי, שקשה לו ללמוד קדשים, ואולי כדאי לעבור ללימוד אחר. אבל הסיפור הזה עמד מול עיני, ואמרת לי, "חברותא, חברותא, לולי הרצף והקביעות של הדף היומי, הייתי נענה לאותה הזמנה, ובזכות הדף היומי ניצלתי הימנה. כיצד אתה רוצה ליטול ממני נכס כל כך חשוב?"

בברכה א.פ. בלגיה

.....
המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: תד. 471 בני ברק טקס: 03-570-67-93

בברכת התורה העורך

פנינים

דף סט/א אין מנחה בבמה אין עופות נמי בבמה

נכספה וגם חלתה נפשי

מבואר בגמרתנו, כי ב"במה", שבה הקריבו קרבנות עד שנבנה בית המקדש, אין מקריבים מנחות ואין מקריבים עופות.
דרש רבי מרדכי גימפל יפה מראז'ניץ, זהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים פד/ג, ד): "נכספה וגם חלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. גם צפור מצאה בית ודרור קן לה אשר שתה אפרחיה את מזבחתיך". "נכספה וגם חלתה נפשי לחצרות ה'" - אנו מייחסים לבניין בית המקדש, שבו יקריבו קרבנות, או אז, "לבי ובשרי ירננו לא-ל חי", נוכל להקריב את מנחת הנסכים ותרנו נפשנו, שהרי אין אומרים שירה אלא על היין, וכמו כן **"גם צפור מצאה בית"** - נוכל להקריב גם קרבנות העוף...

דף סט/א מלק

גם למות לא קל...

יש אומרים כי טעמה של שחיטה בסכין, משום צער בעלי חיים. מדוע, אם כן, בקדשים קיימת מליקה, שיש בה משום צער לעוף?
אמר על כך הגר"ז סורוצקין זצ"ל:
שחיטה בקרבנות באה לשבר את לב החוטא, שיתבונן את אשר ראוי היה לעשות לו עצמו. לעשיר המביא קרבן בהמה, די להתבונן בכך בשחיטה. אולם לענין שלעיתים, מחמת עניו ומרודו, הוא שואל את נפשו למות, אין די בזה. יש להראות לו כי גם מיתה אינה תמיד קלה... (אזכור לתורה, ויקרא).

דף עב/ב כל חלב

כל חלב - לה'

לאדמו"ר מגור בעל האמרי אמת זצ"ל, היו תפילין יקרות שקיבלן בירושה מאבותיו, ולפי שנזכר מאד בקדושתו, לא היה מניחן אלא לעיתים רחוקות.
והנה נזדמן לבית מדרשו איש פשוט שלא היו ברשותו תפילין. ניגש הלא אל הרבי בכבודו ובעצמו וביקש את תפיליו. נטל הרבי את התפילין היקרות ומסרן לו.
תמהו החסידים: הרבי עצמו בקושי מניחן, ולאותו איש המוני נתנן ללא הנד עפעף!... ניגשו אל הרבי ושאלוהו, אולם הרבי פטרם כלאחר יד:

מה זאת אומרת? הלא מצות גמילות חסדים היא? ברמב"ם נאמר (בסוף הלכות איסורי מזבח) שלמצוות יש ליטול את הטוב ביותר שנאמר "כל חלב לה'".

הדף היומי

זבחים ס"ט-ע"ה

י"ט-כ"ה אב

התודה משום התענית, וכמו כן בחג הפסח לא ניתן היה לאכול את לחמי התודה שהם חמץ. מטעם זה, גם אין אומרים "קרבנות" בערב יום הכיפורים, מלבד את פסוקי קרבן עולה ("שער הציון" תר"ד ס"ק י"ב).

את שיטת בני עדות ספרד, הנוהגים לומר מזמור לתודה בערב יום כיפור, מבאר בעל ה"חוות יאיר" זצ"ל ("מקור חיים" שם), שהרי קרבן התודה יכול להאכל על ידי חולים שמנועים מלצום מסיבות רפואיות, ונמצא, שלא קוצר זמן אכילת הקרבן... רעיון דומה נדחה על ידי בעל ה"אבני נזר" ("ש"ת א"ח ס' תנ"ט), שנשאל, מדוע הקרבת התודה בערב יום הכיפורים מקצרת את זמן אכילת בשר הקרבן, הרי ילדי הכהנים רשאים לאכול ביום הכיפורים, נמצא, שלא קוצר במאומה זמן אכילת הקדשים. במענה לשאלה זו הוא משיב, כי לא זו בלבד שאין לקצר את שיעור זמן אכילת הקרבן, אלא שאף אין לצמצמו ולהגביל את אפשרויות האכילה, ולפיכך, אין להקריב קרבן בערב יום כיפור, משום שהכהנים הגדולים יהיו מנועים מאכילת בשרו בכל הזמן הראוי לאכילה [עיי"ש שהוכיח דבריו ממשנה במס' מעשר שני פ"ג ועיי"ש עוד דחייה לשאלה זו].

היו מבני עדות אשכנז שנמנעו לומר "מזמור לתודה" בערב תשעה באב, כמנהגם בערב יום כיפור. אך המהרש"ל ("ש"ת ס' ס"ד) מוחה, כי טעות בידם, שהרי בערב יום כיפור אין אומרים מזמור לתודה, כדי שלכשיבנה בית המקדש לא יבואו לכלל טעות ויקריבו קרבן תודה בערב יום כיפור. אולם, שונה הדבר בתשעה באב, שכאשר יבנה בית המקדש במהרה בימינו, יהפוך יום אב לזה לששון ולשמחה, וניתן יהיה לאכול בו, ובוודאי שגם ניתן יהיה להקריב קרבן תודה בערב תשעה באב...

הפסוק הראשון בפרק תהילים, שונה משאר הפסוקים: מנהג מעניין ביותר מובא במהר"ל (הל' פסח), לומר "מזמור לתודה" בערב פסח, תוך דילוג על המילים "מזמור לתודה". המהר"י ענגיל (גליוני הש"ס, מגילה כא/ב) מציין, כי למרות שאין לקטוע פסוק באמצעו (תענית כז/ב), שונה הדבר בפסוק הראשון שבכל פרק תהילים, שאותו ניתן לקטוע. בהקשר לכך נציין את שכתב רש"י בסידורו (שם), כי פרק "מזמור לתודה" מונה ארבעה פסוקים, כנגד ארבעה מיני לחמי תודה שהובאו עם קרבן התודה. אמנם, כל מתפלל יודע כי פרק "מזמור לתודה" מונה חמישה פסוקים: "ואם תאמר חמשה הן, פסוק ראשון אינו אלא דברי סופר, ומעבדו את ה' בשמחה מתחיל המזמור" והפסוק הראשון אינו נחשב מגוף המזמור! ידיעה זו היתה כה פשוטה לרבי יעקב חגיז, בעל שו"ת "הלכות קטנות" (ס' ס"ט), עד שהורה, כי מי שקיבל על עצמו לומר מספר מסויים של פסוקי תהילים, בל ימנה את הפסוק הראשון של פרקי התהילים! (ראה מהר"י ענגיל בגליוני הש"ס, מגילה כא/ב).

לעילוי נשמת

הר"ר גרשון ב"ר בצלאל ז"ל הר"ר יהודה ב"ר אליהו ז"ל ת.נ.צ.ב.ה. הונצחו ע"י משפחותיהם

לעילוי נשמת

הר"ר יוסף ברגר ז"ל ב"ר שלום צבי ז"ל נלב"ע כ"ג מנחם אב תשנ"ד מחשבוני מתפללי בית מדרשו ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י רעייתו והמשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת פאניה מושקובסקי ע"ה בת הר"ר אהרן ז"ל נלב"ע י"ט אב תשנ"ח ת.נ.צ.ב.ה. הונצחה ע"י נכדה ידידו הר"ר אפרים ברנד ומשפ' שיחיו גבעתים

לעילוי נשמת

הר"ר יצחק אהרון מקובסקי ז"ל ב"ר עזריאל זעליג ז"ל נלב"ע א' מנחם אב ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י ידידו הר"ר עזריאל סטביצקי ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר פסח ירוחם בא-גד ז"ל ב"ר משה ושולמית ז"ל נלב"ע ביום הולדתו י"ג מנחם אב תשל"ח ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י אחיו הרב יוסף בא-גד ראש ישיבת נחלים לכבוד רעייתו מרת אלישבע תלחט"א ומשפחתה שיחיו

הגיעה כמות

מצומצמת של דגמי ביהמ"ק

לפרטים טל: 03-6160657

לעילוי נשמת

מרת אסתר ז"ל בת מרים ז"ל נלב"ע י"ז אב תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה. הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת שרה רבקה וסרצוג ע"ה ב"ר אהרן אליעזר ז"ל נלב"ע כ"ג מנחם אב תשל"ב ת.נ.צ.ב.ה. הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

הבטח מקום הנצחה ליקירך ז"ל בדף הגמ' שיילמד ביום השנה לפטירתו

3000 דפי גמ' ביום אחד, מפי 3000 לומדי הדף היומי בשיעורי "מאורות"

כתב בעל ה"חפץ חיים": ...וכוזה יראה הוא בעצמו לעשות עבור נשמת אביו ואמו שעמלו בכל כוחותיהם עליו... יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר וכן ראיתי רבים נוהגים. ("חפץ חיים" בספרו אהבת חסד פרק ט"ו)

התאריכים שעדיין פנויים לחודש חשון תשס"ד:

א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	ז'	ח'	ט'	י'	יא'	יב'	יג'	יד'	טו'	טז'	יז'	יח'	יט'	כ'	כ"א'	כ"ב'	כ"ג'	כ"ד'	כ"ה'	כ"ו'	כ"ז'	כ"ח'	כ"ט'	ל'

לפרטים והרשמה ב"מאורות": 03-616-47-25 פקס: 03-5780243

למנויים, תרומות והנצחות ובכל ענין טל: 03-6160657

כתובת המערכת: רח' הרב וגמן 1 (פינת חתם סופר 5) ת.ד. 471 בני ברק טל 03-6164725 פקס 03-5780243
למנוי בדואר אלקטרוני meorot@meorot.co.il